

EGY RITKA CINCÉRFAJ (OBRIMUM BICOLOR KRAATZ) BAKONYI LELŐHELYE

DR. MUSKOVITS JÓZSEF

Budapest

ABSTRACT: A rare longhorn beetle species been collected from the Balaton-overland /Bakony-mountain/. More than 60 specimens of *Obrimum bicolor* KRAATZ /Coleoptera: Cerambycidae/ have been reared from *Evonymus europaeus* L. Recorded are the author's observations about the life-history of the insect. Their find deserves a particular attention, because this is the first find from the Balaton overland.

Bevezetés

Az *Obrimum bicolor* KRAATZ a maga 4-6 mm-es testhosszúságával a legkisebb természetű cincérfajok közé tartozik. Teste fekete, szárnyfedői barnássárgák, csápjai és lábai szurokbarna színűek. A csápok a nőstényeknél eléri a szárnyfedők végét, a hímeknél a szárnyfedők végét valamivel meghaladják. A nőstényeknél a hasoldalon a 2. potrohazelvényen jól látható sűrű, aranyssárga színű szőrkefe van. /KASZAB /1971/ tévesen közli, hogy ".... a 2. szelvény végén hímeken szőrkefe van."/

Elterjedési területe az irodalmi adatok alapján

KRAATZ berlini entomológus írta le a fajt Görögországból származó példány alapján. "Fauna Regni Hungariae" 1900. évi kiadásában ez a faj Fiuméből van megemlítve. CSIKI "Magyarország Cerambycidaái" c. összeállításában viszont nem szerepel.

HEYROVSKÝ /1955/ szerint előfordul Közép- és Dél-Európában, Szíriában és Kis-Ázsiában. Kimondottan mediterrán elterjedésű faj, amely Szlovákiában éri el elterjedésének északi határát. Szlovákiában két alkalommal találták: Tovarníky-n /ez ma Topol' canyhoz tartozik/ és Pozsony környékén. A lárvák gyümölcsfákban és más lombosfákban fejlődnek. Az imágók május-június hónapokban kórisfa és zelnicevirágain találhatók.

DEMELT /1966/ szerint lárvái kutyabengében, galagonyában, a délibb vidékeken fűgében és eperfában fejlődnek, de valószínűnek tartja hogy még más cserjefajokban is. Ő maga Görögországból származó kb. 1 cm vastagságú fűgéből nevelte ki. Az imágók szerinte is május-június hónapban jelennek meg és különösen a galagonya és a kutyabenge virágain találhatók; lágyszárú növények virágait nem látogatják.

MIKSIC /1971/ szerint az Istria félszigeten Fiume /Rijeka/ környékén található galagonya és kutyabenge virágain.

KASZAB /1971/ szerint faunaterületükön nagyon ritka. Magyarországon eddig csak Siófokról és Magyaróvárról került elő.

HORION /1974/ a faj előfordulási helyeiként Görögországot, Bulgáriát, Jugoszláviát, Észak-Olaszországot, Szlovákiát és Ausztriát említi.

Hazai lelőhelyek

A Természettudományi Múzeum Állattárának Cerambycidae-gyűjteményét 1987 októberében átnézve abban csak 7 példány található: 5 példány Mosonmagyaróvárról dr.Révy Dezső gyűjtése/1940.VI.04-én, VI.06-án és 1942.V.28-án 3 példány/, egy példány Siófokról Lichtnecker gyűjtése dátum nélkül és egy példány lelőhelye a horvátországi Ludberg, szintén dátum nélkül.

A második világháború után hazánkban -tudomásom szerint - csak Mosonmagyaróvárról került elő ez a faj. Dr.Szerényi Gábor közlése szerint egy volt tanítványának útmutatása alapján 1982.május 22-én elvirágozott galagonyabokorról kopogtatással gyűjtötte. Szíves közléséért ezúton is köszönetet mondok.

Az új lelőhely ismertetése

1986.október 19-én Aszód környékén kirándultam. Az erdőszélen egy kecskerágó /Evonymus europaeus L./ bokrot vettem észre, amelynek száradóban levő ágain a kéreg helyenként le volt pattogva. Az ágakat átvizsgálva azonban nagyszámu apró cincérlárvát találtam. Néhány arasznyi hosszúságú kb. 0,8 - 3,5 cm átmérőjű ágot hazahoztam, hogy belőlük kineveljem az imágókat. Valóban 1987. július 4-e és 28-a között mintegy 20-22 db Pogonocherus hispidus L. imágó jött elő a ágakból. Mielőtt a faanyagot kidobtam volna, 1987. szeptember 10-én felbontottam az egyik ágot, és nagy meglepetésemre néhány teljesen kifejlődött O. bicolor imágót találtam benne. A többi ágdarab gondos szétbontásával több mint 60 db teljesen kifejlett imágót sikerült találnom.

Érdekességgként megemlítem, hogy 1987. július 26-án a horvátországi Crikvenica környékén kb. 0,6 - 0,8 cm átmérőjű elszáradt fűgefagallyakból előzőleg már sikerült néhány - a bábbölcsőben elpusztult - O. bicolor imágót gyűjtenem.

Életmódja

Irodalmi adatok alapján Demelt fűgefából /DEMELT 1966/ és Holzschuh somfából /in HORION 1974/ nevelték ki. Dr.Medvegy Mihály szíves közlése szerint csíkos kecskerágó /Evonymus europaeus L./ kb. 1 cm átmérőjű ágacskáiban több ízben is talált elpusztult imágókat Dévény környékén, Pozsonytól 10 km-re nyugatra. A faj tápnövénye hazánkban a csíkos kecskerágó /Evonymus europaeus/ lehet. Egy generáció kifejlődése két vagy három évet vesz igénybe, hiszen az általam 1986-ban begyűjtött faanyagban kizárólag csak lárvák voltak és 1987-ben "önként" egyetlen imágó sem jött elő. A fiatal lárvá az első évben áttelelésre behúzódik az ágak belsőjébe, a felszín alá kb. 3-5 mm mélyre. A bemeneti nyílás átmérője kb. 1x1,5 mm. A következő évben a farészben készíti el néhány cm hosszú, kb. 3 mm átmérőjű járatát a bemeneti nyílástól lefelé, az ágak hossz-tengelyével párhuzamosan. A második év nyarán a járat végén kb. 8 - 10 mm hosszú és kb. 3 mm átmérőjű bábbölcsőt készít, amelyben a lárvá bebábozódik. A bábbölcsőt a járat többi részétől durvább, rostosabb jellegű farágcsálékból készült kb. 3-4 mm hosszú "dugó" zárja el. Nyár végén, ősz elején a bábokból kifejlődnek az imágók, amelyek a bábbölcsőkben telelnek át, és majd csak a

következő évben jönnek ki a szabadba. Tekintettel arra, hogy az általam megvizsgált ágakban nagyszámban fordultak elő a *Pogonochaerus hispidus* L. lárvái is, az *Obrium bicolor* lárvajáratainak alakjára egyértelmű következtetést nem vonhatok le. A lárvák egyaránt előfordulnak a 0,5 cm átmérőjű vékony ágacskákban és a 8 - 10 cm vastag törzsekben. Igen nagy a benépesítés "sűrűsége". Egy arasznyi hosszúságú, 1 cm vastagságú ágdarabból 14 db imágót szedtem ki. Egy másik kb. 10 cm hosszúságú és 2,5 cm átmérőjű ágdarabban 9 db-ot találtam. 1987 októberében ismét felkerestem a lelőhelyet és néhány megtámadott ágat felbontva bennük teljesen kifejlődött imágókat találtam. Zircen a Bako-nyi Természettudományi Múzeum gyűjteményében nincs az *Obrium bicolor* fajból egyetlen példány sem /dr. Medvegý Mihály szíves közlése/. Az aszófői lelőhely szerencsés megtalálásával a Bakony ismert cincérfaunája egy szórványos előfordulású, ritka fajjal gazdagodott. Feltételezhető, hogy a faj tápnövényének, életmódjának megismerésével a Balaton-felvidék ill. a Bakony hegység más helyein is elő fog kerülni. Tanulásképpen megállapítható, hogy módszeres neveléssel a ritkábbnak tartott apróbbtermetű cincérfajok is nagyszámban zsákmányolhatók szerencsés esetben. Még relatíve jól kutatott területeken is érdemes az irodalomban leírt tápnövényektől eltérő egyéb növényfajokból megkísérelni a gyűjtést, ill. kinevelést.

IRODALOM — LITERATUR

- CSIKI E.: Rovartani Lapok /1903-1906/
DEMELT, C. /1966/: Die Tierwelt Deutschland und der angrenzenden Meeresteile
52. Teil II. Bockkäfer oder Cerambycidae, Jena
HEYROVSKY, L. /1955/: Tesarikoviti - Cerambycidae - Fauna CSR 5., Praha
HORION, A. /1974/: Faunistik der Mitteleuropäischen Käfer. Band XII: Ceramby-
cidae, Überlingen
KASZAB, Z. /1971/: Cincérek - Cerambycidae. Fauna Hungariae IX. köt. 5. füzet,
Budapest
KRAATZ, G. /1862/: Berlin. Entom. Zeitschr. IV. 126 p.
MIKSIC, R. - GEORGIJEVIC, E. /1973/: Cerambycidae Jugoslavijs II., Sarajevo

EINE SELTENE BOCKKÄFERART IM BAKONY-GEBIRGE

Verfasser zogt mehr als 60 Exemplare von *Obrium bicolor* KRAATZ aus *Evonymus europaeus* L. Die Beobachtungen bezüglich an der Lebensweise der Tiere werden bekannt gegeben. Ihre Fang ist darum bedeutend, weil sie sind die erste gefundene Exemplare im Bakony-Gebirge.

A szerző címe /Anschrift des Vefassers/:

DR.MUSKOVITS József
H-1118 Budapest
Háromszék u. 28.